

ხელის მოწერა და დასაბუთება... საქართველოს რევოლუციური კანტონი... რედაქცია და კანტორა იმყოფება: თბილისში, მოსკოვის ქუჩაზე, № 4.

განცხადების უბანი: ჩვეულებრივი სტრუქტონი პირველ გვერდზე პეტით ღირს 15 კა, უკანასკნელზე—10კა, სამგლოვიარო განცხადება პირველ გვერდზე თითოჯერ საღამოს 4 საათამდე ღირს 4 მან., 4 საათის შემდეგ (მიღება მხოლოდ ს. ლოსაბერიძის სტამბაში, მოსკოვის ქუჩაზე) ეღირება 5 მანეთი.

„საქართველოს“ რედაქცია სამწუხარო ამბავს აუწყებს თავის მკითხველებს: გუბინსკინ, 27 ივლისს, საღამოს 7 საათზე ქ. თბილისში გარდაიცვალა მგოსანი-გაყვანილი და მთის არწივი

გაყვანილი

პანაშვილები ყოველ დღე საღამოს 7 საათზე ქვაშეთის წმიდა გიორგის ეკლესიაში.

საქართველოს ხასტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ხაბტო მწუხარებით აუწყებს საზოგადოების წევრებს, რომ ივლისის 27-ს საღამოს 7 საათზე წმიდა ნინოს ლაზარეთში გარდაიცვალა საზოგადოების წევრი **ლუკა პავლეს ძე რაზიკაშვილი** მგოსანი **ვაჟა-ფშაველა** პანაშვილები ყოველ დღე საღამოს 7 საათზე ქაშეთის წმიდა გიორგის ეკლესიაში. დაკრძალვის დღე ცალკე იქნება გამოცხადებული.

გამეუბნო „განათლებლის“ საზოგადოებისა მწუხარებით აუწყებს საზოგადოებას დიდი პოეტის **ვაჟა-ფშაველას** გარდაცვალებას პანაშვილები ყოველდღე, საღამოს 7 საათზე, ქვაშეთის წმ. გიორგის ეკლესიაში. 1-1

ვაჟა-ფშაველას გარდაცვალების გამო

პანაშვილი. 28 ივლისს, საღამოს 7 საათზე, ქვაშეთის ტაძარში პანაშვიდი იქმნა გარდაცხადებული ვაჟის სული მოსახსენებლად. პანაშვიდი შეასრულა საქართველოს ეგზარხოსმა, მალაქ ყოველდღე უსამღვდელოესმა პიტრიმმა, გორის ეპისკოპოსის ანტონისა და დიდძალ სამღვდელთა თანამსახურებით. ჰვალობდა ფილარმონიელ საზოგადოების მგალობელთა გუნდი. პანაშვიდის დაწყებამდე მგრძობიერი სიტყვა წარმოსთქვა ეგზარხოსმა პიტრიმმა. პანაშვიდის დასრულებული კულტურული დაწესებულებებთან წევრნი და აუარებელი ხალხი.

თათბირი. 28 ივლისს, საღამოს 8 საათზე, ახალი კლუბის ფოიეში, გიორგი ლასხივილის თავმჯდომარეობით, თათბირი მოხდა განცხადებულ მგოსნის დაკრძალვის მოწესრიგების გამო. თავმჯდომარის წინადადებით დამსწრე საზოგადოებამ ფეხზე ადგომით პატივი სცა პოეტის ხსენებას. შემდეგ ამის შემდეგი დადგენილება გამოიტანა: 1) საგანგებო კაცი გაიგზავნოს სოფ. ჩარგალს განცხადებულ მგოსნის ცოლ-შვილისათვის სამძიმრის გამოსაცხადებლად მთელი ქართველობის სახელით; ცოლ-შვილს მგოსნისას სასწრაფო აღმოეჩინოს თბილისში ჩამოსვლისა მგოსნის დაკრძალვაზე დასასრულებლად. 2) მგოსანი დასაფლავებული იქნას დიდუბის ეკლესიის ვალაყანში, ქართველ მოღვაწეთათვის შეძენილ პანთეონში, კვირას, 2 აგვისტოს. 3) დასაფლავებისათვის ხარჯების დასაფარავად საქირთა 1,500 მანეთამდე; ვინაიდან პოეტი ვაჟა მთელ ერს მკუთვნის, ეს ხარჯი უნდა გასწიონ მთელი ქართველი ერის სახელით, ყველა ქართულმა კულტურულმა დაწესებულებამ იმისა

თბილისის პოლიცემისტრის ნებადართვით „ახალ კლუბის“ ფოიეში მოხდება ქართველ სტუდენტების და კურს. ქალების კრება იმის თაობაზე, თუ როგორი მონაწილეობა მივიღოთ პოეტ ვაჟა-ფშაველას დაკრძალვაში. თბილისში მყოფ სტუდენტებს დაბეჯითებით ვსთხოვთ მობრძანდნენ ხსენებულ ალაგას დღეს, 30 ივლისს, შუადღის 12 საათზე.

ვაჟის დაკრძალვის შესახებ. სტუდენტთა წრემ გადაწყვიტა წინადადება შეიტანოს დამკრძალავ კომიტეტში, რომ ვაჟა დაკრძალოს იმ ჩვეულების თანხმად, როგორც ფშაველი სწავლობდა.

ვაჟის გარდაცვალების დღეს 20 მან. მგოსნის დამწუხრებულ ოჯახის სასარგებლოდ.

საზოგადოებრივი

1915 წ. მკათათვის 28 ქართულ დაწესებულებათა წარმომადგენლებისგან შემდგარმა კრებამ ჩვენი დიდი პოეტის ვაჟა-ფშაველას დაკრძალვის გამო დაადგინა: ა) დაკრძალვის საქმე მიენდოს საგანგებო კომიტეტს, რომლის წევრებად ყველა ქართულ კულტურულ დაწესებულებათა წარმომადგენელი იქნებოდნენ, აგრეთვე წარმომადგენელი თავდაპირველი მგოსნის, სტუდენტობისა და მუშებისა. ბ) ამ კომიტეტში შევიდნენ კრებისაგან არჩეულნი პირნი: ნინო ნაკაშიძე, სოფრომ მგალობლიშვილი, ვალერიან გუნია, ნიკო ერისთავი და პავლე საყვარელიძე. გ) დაკრძალვის მგოსნისა, რომელიც დანიშნულია დიდუბეში კვირას, მარიაშვილისთვის ორს, უნდა იქმნეს ქართულ კულტურულ დაწესებულებათა ხარჯით, რომელიც ნაგარაუდევია 1500 მან. პირველი კრება კომიტეტისა უნდა შესდგას ხუთშაბათს, მკათათვის 30, 11 საათზე დილით, დეპუტატთა საკრებულოს ბინაზე. გატყობინებთ რა კრების დადგენილებას, უმორჩილესად ვთხოვთ, ორი დღის განმავლობაში შეატყობინოთ კომიტეტს, რამოდენი წევლის გადადება შეუძლიან თქვენს საზოგადოებას და დღესვე ამოირჩიოთ თქვენი წარმომადგენელი ამ კომიტეტის სხდომებზე დასასწრებლად.

კრების თავმჯდომარე. **ვაჟას გარდაცვალების გამო.** აღარა გვყავს ჩვენი ვაჟა დაკრძალვად ის ნესტიანი და ზნელო დარბაზი სოფელ ჩარგალში, სადაც ვაჟა „მთის არწივი“ თვისი სიცოცხლის მომეტებულ იღო. აქ ტყე-მინდორში მუშაობით მოღვლო-მოქანცული მიუღებოდა ხოლმე იგი თვისი ნესტიანი დარბაზის პატარა სარკმელს დღისით, ბუტყავ კრახს დამე და გადაჰქონდა ქალაქის ნაკუბებზედ თვის მიერ ხორცშესხმულნი ის საიღუმლოებანი, რასაც მხოლოდ მას, როგორც რჩეულს, უზიარებდნენ და ჩასწორებულდნენ მისი ძვირფასი და საყვარელი მთა-კლდეები.

ლი ის საიღუმლოებანი, რასაც მხოლოდ მას, როგორც რჩეულს, უზიარებდნენ და ჩასწორებულდნენ მისი ძვირფასი და საყვარელი მთა-კლდეები.

დამაზღვრებდა თუ არა ხელი-ნაწერებს, ჩასდებდა ხურჯინში და გამოეგზავნებოდა თბილისში. გამოინდებოდა ქართული გაზეთის ფურცლებზედ ვაჟას ლექსი და მაშინვე ყველა იგებდა, რომ ვაჟა უკვე თბილისში იყო. ამით კმაყოფილდებოდნენ ყველანი და სხვაფრივ არაფერს კითხულობდა იმის მოსვლა-წასვლას და არც არაფერს ფიქრობდა მანუ, თუ რა გარემოებაში იმყოფებოდა იგი თბილისში ცხოვრების დროს. მხოლოდ მას კი ძრიელ ემძიმებოდა თვისი ძმის ფურცლებზედ დასაბუთება დასაბუთება და ხოლმე სახლში.

ასე იქცეოდა ვაჟა ყოველთვის და ასევე მოიქცა ამ ჩვენთვის საბედისწერო წესსაც. ჩამოვიდა, ჩამოვიტანა ხურჯინში ხელთნაწერები, ვერც კი მოასწრო მათი დაბინავება, რომ ისევე ჩემად და მოულოდნელად გაგვეპარა იგი, მხოლოდ სახლში კი არა და არც იქ, სადაც ექიმები უზიარებდნენ ვაჟას, არამედ იქ, სადაც ბლომად მიდიან და დაბრუნებით კი არაფერს ბრუნდებდა.

მე აქ არ შევიხებო მას, თუ როგორ შეასრულა საზოგადოებამ ვაჟასადმი თვისი მოვალეობა, ვიდრემის იგი ცოცხალი იყო; მე მინდა მხოლოდ მივიტყუო საზოგადოების ყურადღება მანუ, რომ ვაჟამ დასტოვა უნუგეზოდ და უსასწრაოდ ცოლშვილი. ვინაშე სრულიად დაფასებული იქნება ვაჟის ღვაწლი საზოგადოების მიერ, თუ იგი საზოგადოებას რაიმე გზით უზრუნველ ჰყოფს მის უნუგეზოდ დარჩობილ ცოლ-შვილს. გარდა იმისა, რომ ამით საზოგადოება აღსარულგან თავის მოვალეობას, შესაძლებელია, რომ შემიძლია აუნაზღაუროდეს საზოგადოებას ამისთანა მოქმედება.

საქმე იმაშია, რომ რაზიკაშვილების ოჯახი არა ჩვეულებრივი ოჯახია. არა მგონია, რომ ქვეყნიერობაზედ მოიპოვებოდეს კიდევ სხვა ოჯახი, რომელსაც ასე უხვად ჰქონდეს მონაბერი ზეციური მადლი, როგორც ამას ვხედავთ რაზიკაშვილების ოჯახზედ.

მღვდელი პავლე, მამა ვაჟის, უსწავლელი კაცი იყო, ე. ი. სასწავლებელში არ იყო ნამყოფი, მაგრამ, როგორც ბუნებითი ნიჭიერ კაცს, მოეხერხებინა წაკითხვა „უდიდესი წიგნისა“—ბუნებისა—და თვით მოსაზრებულ და ქვიანური მსჯელობით ადამიანს აკვირებდა. ვაჟის დედის მე პირადად არ ვიცნობდი, მაგრამ, როგორც ვაგონილი მამის, ვეფხის ტყაოსანი თორმე ზეპირად იცოდა; უფროსი შვილი მამა პავლესი გიორგი, აწ განსვენებული, ჩემი ამბავი იყო სასულიერო სასწავლებელში და სემინარიაში. მეტის-მეტად ნიჭიერი იყო და ხელი მიჰყო თვის განვითარებას სასულიერო სასწავლებლებშიც. ხშირად სწერდა ქართულ ლექსებს, რითაც ალტაცებაში მოჰყვანდა ქართულ

ლი ენის მასწავლებელი და სასწავლებლის ზედამხედველი ქართველი, რომელიც ყოველთვის წააწერდა ხოლმე იმის ლექსებს: „წავიკითხე დიდის სიამოვნებით და გაქე“. —პატარა ლუკაც ხშირად ჰპაძედა ხოლმე გიორგის, თუმცა ამ მიზანს მაშინ ბავშური ხასიათი ჰქონდა. სემინარიაში გადმოსვლისას კუგუშინსკის რეჟიმში ჩავტვიფრდი. აქ გიორგიმ ვერ აიტანა შევიწროება და იძულებული გახდა სასწავლებლისათვის თავი დაენებინა. რამდენსამე ხანს დაჰყო სასწავლებელს გარეთ, მერე პეტროვარდში წავიდა, სადაც დიდხანს დაჰყო, მხოლოდ იქაც სასწავლებელს გარედ და ასე აგრძედა გზა. თუ ამისთანა გზის არევა არა, თუ დღეს მსოფლიოში იმისათვის ბოლა პირველი მერცხალი მისა რაზიკაშვილების ოჯახიდან. მაგრამ განგებამ ეს ხედრი არაფერს აწ უდროვოდ განსვენებულს ლუკას—ვაჟა-ფშაველას.

ბაჩანასა და თედოსაც ხომ ყველანი იცნობენ. მეხუთე ძმა მათი სანდრო, რომელიც ფოსტაში მსახურობდა, და მათი დისწული მხა რაზიკაშვილები თუმცა არ არიან ცნობილი მწერლობაში, მაგრამ თუკი ისინი მოკრძალებას გვერდზე გადასდებოდა და გაჰმდებოდა ხელში კალმის აღებას, ზოგ-ზოგ ახლანდელ მოღვაწესთ უკან არ ჩამორჩებოდნენ.—ამის თავდებობა მათი მიწერ-მოწერა ერთმანეთში ლეჟსად.

შეუძლებელია, რომ უხვად მიჩიქებული ზეციური მადლი მთლად მოისპოს და ამოიფხვრას ოჯახიდან და არ იჩინოს კიდევ თავი ამ მადლის მატარებელთა შემომავლობაში—ვაჟას, ბაჩანას და თედოს შეიღებულ და შვილიშვილებში. უკვე იყო ამის ნიშანი. ამ ხუთი-ექვსი წლის წინდ თედოს პატარა ქალმა ვთერამ, როცა სასწავლებლის მგონია მორეკლუსში იყო, მოათავსა საყვარელი კურნალში თავისი ლექსი, რომელშიც საზოგადოების ყურადღება მიიქცია.

აი ამისთვის, ჩემის ფიქრით, საჭიროა, რომ ვაჟას ცოლშვილი არ იყოს დატოვებული ღვთის ანაბარა. ეს ჩემი კერძო აზრია და საზოგადოებამ თვითონ იცის, როგორც მოიქცევა. მხოლოდ ვაჟას სახელობის ფონდისათვის ვარდენ ამასთანავე, გვირგვინის ნაცვლად, ჩემის ოჯახობით ოც მანეთს.

დ. 6. ნათიძე.

ვაჟა-ფშაველასთან

(მოგონება) ჩვენი სიამაყე მთის არწივი ვაჟა, მამის ჯერ ისევ თავის ძმის სახლში იმყოფებოდა ავადმყოფი, როცა მე და შოი მღვიმელი გავემგზავრეთ მის სასანავად. გვიხარებდა ავადმყოფი თავს უკედ ჰგობდა და აღარც ლაპარაკი აწუხებდა. როდესაც კარი შევადგეთ ვაჟას ნიდაყვი მუთაქაზედ დეიურნო და ნახევრად მწოლიარე გაჰყურებდა ამწუხანებულ მადანეთის მთას, იქვე ფანჯრიდან აშკარად მოსჩანდა. რა შიამბეჭდებდა მძიმე

